

חג מתן תורה

בשבועות קיבל עם ישראל את התורה במעמד הר סיני.
לכבוד החג בחרנו להביא ביטויים בעברית, הקשורים לתורה

ספר תורה שניצל מהשואה

שני ספרי תורה

באזהלה של תורה במקום בצבא.

והנה תחום אחר, אבל דומה: הפרנסה. עם כל חשיבותו של לימוד התורה, חכמינו הפירו בכך שאם אין קמח אין תורה, והפוננה היא שלא ניתן לחיות רק מלימודים, רק מתיאוריה; צריך גם להתפרנס, צריך לאכול ולהתקיים. כאשר הגורל מתאכזר לאדם ישר והגון, מותר להתלונן על חוסר הצדק שבמצבו בעזרת הביטוי זו תורה וזה שברה? (זה מה שמגיע לאדם כל כך טוב?)

וצרות, מהן יש לנו למכביר (הרבה), גם הן נעזרות בתורה. הביטוי מפה שלא פתובה בתורה מלמד על צרה רצינית, כמו מפת מצרים נוספת שלא מופיעה בתורה. משתמשים בו גם כשהצרה לא כל כך גדולה. למשל: העובדת הזו היא מפה שלא פתובה בתורה. ובקיצור: העובדת הזו היא מפה.

התורה מלווה אותנו גם לאורך שנות חיינו. כבר בטקס ברית המילה מברכים את הרך הנולד שיגדל לתורה, לחופה ולמעשים טובים. בגיל 13 הילד עולה לתורה בפעם הראשונה בחייו וזוכה לקרוא בתורה בבית הכנסת. בהמשך חייו הוא יכול להיות גם חתן תורה – האדם שקורא את הפרשה האחרונה בתורה ביום שמחת תורה (היום האחרון בחג הסוכות, שבו גומרים לקרוא את התורה ומתחילים מהתחלה).

חמישה חומשי תורה, תורה נביאים-כתובים, תורה שבכתב ותורה שבעלפה – הם המרכיבים של תורת ישראל, תורה המשפיעה ומעצבת ומכוונת לא רק את העם היהודי אלא את העולם המערבי כולו כבר אלפי שנים. חג מתן תורה שמח!

איילה פרלמוטר

תורת משה, תורת אמת, תורת אלוקים, תורת ישראל – בינויים רבים יש לתורה, וכולם מעידים על הקשר העמוק שבין העם היהודי לתורה. זו אולי הסיבה לכך שביטויים רבים מעולם התורה עברו גם לחיים "הרגילים" שלנו.

בתחום ההוראה, למשל, מקובל להשתמש בביטוי להרביץ תורה, שמשמעותו ללמד באינטנסיביות ובצורה מעמיקה. דבר תורה פירושו דברים של טעם, דברי חוכמה. יחד עם זאת, לא צריך לקבל כל דבר כמו תורה מסיני, צריך להטיל ספק (לשאל שאלות), לחשוב, לפקפק (לא להיות בטוח). הביטוי שבועים פנים לתורה מלמד כי לכל דבר יכולים להיות פירושים שונים והסברים שונים, וכל אחד רשאי לראות או להרגיש פן אחר.

המילה תורה משמשת גם כמקבילה העברית למילה תיאוריה (תורת היחסות, תורת הנפש, תורת הצמחים).

הביטוי כל התורה בולה על רגל אחת מקורו בסיפור על רבי עקיבא, שהתבקש ללמד את כל התורה כשהוא עומד על רגל אחת (כלומר: במהירות), והוא סיכם אותה במשפט אחד: ואהבת לרעך כמוך (אהוב את האחרים כפי שאתה אוהב את עצמך). עד היום משתמשים בביטוי הזה (כל התורה על רגל אחת) כדי לתאר מצב שבו צריך לקצר ולתמצת משהו ארוך ומורכב למשפט אחד, קצר ופשוט.

על אדם שבוחר ללמוד תורה בדרך חיים אומרים שתורתו אומנותו, כלומר: התורה היא העבודה והמלאכה שלו. הביטוי הזה נפוץ במיוחד כשדנים בשאלת השירות הצבאי לעומת הלימודים בשיבה. במקרה כזה נהוג לומר שבחור הישיבה משרת

ביכורים ראשונים

ביכורים הם הפירות הראשונים, הפירות המבכירים (מבשילים, מוכנים) ראשונים. היצירות (קומפוזיציות) הראשונות של סופר, משורר, צייר או מוסיקאי הן יצירות ביכורים.

הבן הראשון שנולד להורים הוא הבן הבכור. עשו, הבן הבכור של יצחק ורבקה, מכר את הבכורה (הזכויות של הבן הראשון) לאחיו יעקב תמורת (בעד) נזיר (מרק, תבשיל) עדשים. המפה האחרונה שהביא הקדוש-ברוך-הוא על המצרים הייתה מפת בכורות. הפסיכולוגים אומרים כי בנים בכורים סובלים מ"מפת בכורות".

הופעה ראשונה של זמר היא הופעת בכורה. נאום ראשון של פוליטיקאי הוא נאום בכורה. ההצגה הראשונה של מחזה בתיאטרון היא הצגת בכורה, ואליה מזמינים עיתונאים, אנשי תיאטרון ופקידים בכירים (בדרגה גבוהה), קצינים בכירים ובעלי תפקידים בכירים אחרים.

אם כתוב בעיתון כי "פקיד בכיר במשרד ממשלתי אמר כי...", אפשר לפעמים לדעת מה חושב השר. השר מבכר (מעדיף, רוצה יותר) לפרסם כך את דבריו. זו הבחירה שלו. צריך לקוות כי זו בחירה טובה, שלא תסתים בכיר-רע (בצורה רעה).

עת הקציר

חג השבועות הוא גם חג הקציר. בעונה זו של השנה קוצרים (חותכים ואוספים) את התבואה. התבואה היא פרי האדמה – כל מה שבא מן האדמה.

קוצרים לא רק תבואה. אפשר לקצור הצלחה, לקצור שבחים (מחמאות, קומפלימנטים), לקצור תהילה (כבוד), לקצור תשואות (מחיאות כפיים), ולקצור פרסים (זכויות בפרסים).

לצערנו, התהילה קצרה, ולפעמים היא גורמת לקצור (ניתוק, הפסקת הקשר) בין מי שהצליח למי שרצה להצליח. כשיש קצר במערכת החשמל – נפסק זרם החשמל בבית.

בספר תהלים כתוב: "הזרעים בדמעה ברנה יקצרו". כשזרעים באדמה את הזרעים של התבואה – בוכים, כי לא יודעים האם יהיה יכול טוב. כשקוצרים את התבואה ורואים את ההצלחה – אפשר לשמוח ולשיר כך – לא רק בחקלאות; אבל זה כבר נושא לרשימה אחרת...

ציפי מזר